

18.8.2016

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntö OM 7/41/2014

Lausuntopyyntö: Oikeusministeriö pyytää Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lahjontaa koskevan rikosoikeudelliseen yleissopimukseen tehdyn varauman peruuttamisen hyväksymisestä ja laiksi rikoslain muuttamisesta, siltä osin, kun on kysymys nk. vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoinnista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan rikoslain täydentämistä vaikutusvallan kauppaamisrikosta koskevalla säännöksellä. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi vaikutusvallan kauppaamisrikokseen. Vaikutusvallan kauppaamisrikosta koskevalla sääntelyllä tehostettaisiin korruption torjuntaa. Esityksessä ehdotetaan lisäksi oikeushenkilön rangaistusvastuun ulotettavaksi myös törkeään kirjanpitorikokseen. Tällä edistettäisiin rikosvastuun asianmukaista kohdentumista siten, että yksilöllisen vastuun ohella myös oikeushenkilö voisi joutua toiminnassaan tehdystä törkeästä kirjanpitorikoksesta rangaistusvastuuseen, ja tehostettaisiin korruption torjuntaa.

Keskusrikospoliisi esittää lausuntonaan seuraavaa:

Vaikutusvallan kauppaamisrikos

Vaikutusvallan kauppaamisen kriminalisoinnilla on tärkeä rooli rajanylittävän korruptiorikollisuuden torjunnassa. Nykyisen oikeuskäytännön vallitessa ulkomaisen virkamiehen lahjusrikostapauksissa ollaan lähellä ylitsepääsemättömiä näyttöön-

18.8.2016

gelmia joita kriminalisointiin ei saisi liittyä. Vaikutusvallan kauppaamisen kriminalisointi on erittäin tärkeää tästä näkökulmasta.

Kansallisesti on ollut havaittavissa selkeästi se, että korruptioepäilyihin liittyy aina salailua ja peittelyä, esimerkiksi virkamiehelle annettu lahjus kirjataan yhtiön kirjanpitoon konsulttipalkkioksi virkamiehelle tai virkamiehen läheiselle. Koska vaikutusvallan kauppaaminen ei ole Suomessa rangaistavaa, poliisi ei ole selvittänyt onko sellaisia tapauksia, joissa virkamiehen läheisen sijasta on toiminut henkilö tai yhtiö, joka on ilmoittanut pystyvänsä vaikuttamaan virkamiehen päätöksentekoon.

Vaalirahajuttujen esitutinnan yhteydessä ilmeni yhdistys, johon varakkaat liikemiehet sijoittivat varoja käytettäväksi yhtiön päätöksiensä mukaisesti tiettyjen puolueiden ja kansanedustajaehdokkaiden vaalikampanjoiden tukemiseen. Yhtiön johtohenkilöillä oli läheiset kontaktit poliittisiin päättäjiin. Jollei toiminta olisi tullut ilmi muun rikoksen tutkinnan yhteydessä, ei julkisuuteen olisi tullut tietoa siitä, ketkä olivat rahoittaneet yhdistystä, joka antoi vaalirahoitusta. Ei myöskään olisi tietoa, kenelle yhdistys antoi vaalirahoitusta ja kuinka paljon. Eräs rahoittajana ollut liikemies lanseerasi asian tultua julkisuuteen termin ”maksullinen arvovalintavaikuttaminen”.

Mitä peitellympää vaikuttaminen on, sitä enemmän siihen liittyy epäilyjä epäasiallisesta tavoitteesta, mikä on omiaan horjuttamaan luottamusta virkamiehen tai kansanedustajan päätöksenteon riippumattomuuteen.

Ehdotetun säännöksen abstraktia vaaraa ilmentävän tunnusmerkistön mukaan riittää, että teko on sellainen, että se tyypillisesti horjuttaa luottamusta päätöksentekoon eikä konkreettista vaaraa tai seurausta edellytetä. Lakiehdotuksessa on määritelmäsäännös, jossa epäasiallisuus määritellään tyyppitilanteiden avulla. Keskusrikospoliisi pitää ehdotettua säännöstä korruptionrikollisuuden torjunnan näkökulmasta tehokkaana, koska epäasiallisen toiminnan konkreettisesta vaarasta tai seurauksesta on erittäin vaikeata saada rikostutkinnan keinoin selvitystä. Määritelmäsäännös täyttää tärkeän legaliteettiperiaatteen vaatimuksen. Säännökseen ehdotettu toissijaisuuslauseke on lain soveltamisen kannalta tärkeä, jotta oikeuskäytännössä ei synny ongelmallisia tulkintatilanteita. Säännöksen tehokkuutta lisää oikeushenkilön rangaistusvastuu.

Oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen törkeään kirjanpitorikokseen

Keskusrikospoliisi pitää ehdotusta hyvänä, koska törkeätä kirjanpitorikosta useimmiten käytetään samalla muiden oikeudetonta taloudellista hyötyä tuottavien rikosten peittelemiseksi ja rikoshyödyn kätkemiseksi yritys- tai elinkeinotoiminnassa. Yhteisösakko kohdistuu taloudellisena menetyksenä yrityksen tulokseen, ja sillä voidaan odottaa olevan suunnitelmallista rikollista toimintaa ennalta estävä vaikutus.

18.8.2016

Keskusrikospoliisi pitää ehdotettuja säännöksiä tarpeellisina ja katsoo ehdotettujen säännösten edistävän korruption torjunnan tehostamista Harmaan talouden torjuntaohjelman edellyttämällä tavalla.

Keskusrikospoliisi päällikkö
Poliisineuvos

Robin Lardot

Rikostarkastaja

Erkki Rossi